ISSN 2522-1205 (Print); ISSN 2522-1213 (Online)

УДК 355.02:338.24(4)

Копич Р. І.,
kopych.r2@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3986-7694,
д. е. н., проф., професор кафедри світової економіки та європейської інтеграції, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ЕКОНОМІЧНІ І СТРАТЕГІЧНІ ЕФЕКТИ ВІД ПРОГРАМИ READINESS 2030 ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Анотація. *У статті аналізуються найзагальніші наслідки Програми готовності 2030 щодо радикального збільшення оборонних витрат країн Європейського Союзу на 800 млрд євро на період до 2030 року. Запропоновані заходи спрямовані на: а) пожвавлення інвестиційного процесу у високотехнологічні галузі шляхом збільшення витрат на сучасне озброєння, б) запобігання деіндустріалізації багатьох європейських економік, в) підвищення ступеня стратегічної автономії, що має захистити від геополітичних маніпуляцій з боку Сполучених Штатів та підвищити стійкість у разі конфронтації з країнами «авторитарної осі» (Росія, Китай, Іран). За винятком Польщі, війна в Україні не призвела до збільшення оборонних витрат ні в Сполучених Штатах, ні в країнах Західної та Східної Європи. Водночас зростання оборонних витрат у моделі 2022-2024 років демонструє позитивну кореляцію з динамікою ВВП для всіх досліджуваних країн. Емпіричні оцінки, отримані за допомогою діаграм розсіювання, показують, що в країнах Західної та Східної Європи кожен відсоток ВВП витрат на оборону збільшує темпи зростання ВВП на 0,48 та 0,59 процентних пунктів відповідно. Реалізація програми «Готовність 2030» не позбавлена власних проблем. Головною з них є розподіл коштів між країнами ЄС зі значним виробничим потенціалом (Франція, Німеччина, Італія, Іспанія) та меншими країнами європейської «периферії», які змушені купувати зброю за кордоном. Крім того, схильність до збільшення витрат на оборону послаблюється, оскільки країни, географічно віддалені від російської федерації, недостатньо усвідомлюють російську загрозу. Зі збільшенням витрат на оборону важко поєднати вимоги щодо досягнення високих інновацій з орієнтацією на потреби підвищення зайнятості та розвитку «периферійних» регіонів, що створює значні політичні перешкоди. Ще однією проблемою є використання коштів програми «Готовність 2030» для закупівлі зброї у США та інших виробників, таких як Південна Корея. За відсутності іноземних поставок вітчизняне виробництво зброї може бути дорожчим.*

Ключові слова: видатки на оборону, програма Readiness 2030, динаміка ВВП, країни Західної і Східної Європи.

Kopych R. I.,
kopych.r2@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3986-7694,
Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of World Economy and European Integration, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

ECONOMIC AND STRATEGIC EFFECTS OF THE READINESS 2030 PROGRAM FOR EUROPEAN COUNTRIES

Annotation. *The article analyzes the most general effects of the Readiness 2030 Program of radical increase in defense spending of the European Union countries by 800 bn euros for the period up to 2030. The proposed measures are aimed at: a) reviving the investment process in high-tech industries through an increase in spending on modern weaponry, b) preventing the deindustrialization of many European economies, c) increasing the degree of strategic autonomy, which should protect against geopolitical manipulations by the United States and increase resilience in case of confrontation with the countries of the "authoritarian axis" (Russia, China, Iran). With the exception of Poland, the war in Ukraine did not lead to an increase in defense spending either in the United States or in the countries of Western and Eastern Europe. At the same time, the growth of defense spending in the 2022–2024 model shows a positive correlation with the dynamics of GDP for all studied countries. Empirical scatter-plot estimates show that in the countries of Western and Eastern Europe, each percent of GDP of defense spending increases the GDP growth rate by 0.48 and 0.59 percentage points, respectively. The implementation of the Readiness 2030 program is not without its own problems. The main one is the distribution of funds between EU countries with significant production potential (France, Germany, Italy, Spain) and smaller countries of the European "periphery" that have to buy weapons abroad. In addition, the propensity to increase defense spending weakens as countries that are geographically distant from the Russian Federation are not sufficiently aware of the Russian threat. With an increase in defense spending, it is difficult to combine the*

© Копич Р. І.

requirements for achieving high innovation with a focus on the needs of increasing employment and the development of "peripheral" regions, which creates significant political obstacles. Another problem is the use of Readiness 2030 funds for the purchase of weapons from the USA and other producers, as South Korea. In the absence of foreign supplies, domestic arms production could be more expensive.

Key words: defence spending, Readiness 2030 Program, GDP dynamics, Western and Eastern European countries.

JEL Classification: H56, F15
DOI: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-88-14

Постановка проблеми. Програму збільшення видатків на оборону країн Європейського Союзу під назвою ReArm Europe було схвалено 6 березня 2025 р. на саміті ЄС в Брюсселі (згодом її було перейменовано на Readiness 2030)**.** Переважно дослідники аналізують економічні та безпекові наслідки збільшення видатків на оборону країн ЄС, наприклад [2, с. 143-158; 5; 7; 11, с. 1344-1355]. Не менш важливі геополітичні наслідки у досить незвичному аспекті – хаотичної політики США, яка все більше нагадує спробу переформатування світового простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як визначила група дослідників, військовий потенціал рф істотно зріс за період 2022–2024 рр. [10, с. 34-39]. Припускається, що обсяги військового виробництва навіть перевищують російські військові втрати в Україні. Тодішній Верховний головнокомандувач союзних військ НАТО в Європі генерал армії США К. Каволі у квітні 2024 р. стверджував, що російське військове виробництво за обсягом випереджає показники західних країн [3].

Програма Readiness 2030 передбачає надання 800 млрд євро на період до 2030 р. задля зміцнення оборонної інфраструктури, розвитку ПВО, безпілотних систем і військової інфраструктури. Для країн ЄС оцінюється, що наслідком збільшення видатків на оборону з 2% до 3,5% від ВВП може бути зростання ВВП на 0,9-1,5%, але за відсутності супутнього підвищення податків задля фінансування дефіциту бюджету [7]. В іншому дослідженні виявлено, що мультиплікатор для військових видатків європейських країн становить 1,5-1,6 [11, с. 1344-1355], а це відповідає оцінкам для США [1, с. 195-229]. У вужчому контексті, за даними 9-ти країн ЦСЄ, отримано, що більший мультиплікативний ефект досягається у випадку видатків на військовий персонал, тоді як видатки на військове обладнання впливу на ВВП не мають. Втім, для Польщі отримано, що все якраз навпаки: найбільший стимулюючий ефект забезпечують якраз видатки на військове обладнання [9, с. 19-36].

Ще один аспект ініціативи Readiness 2030 полягає у досягненні стратегічної автономії країн ЄС, передусім у контексті послаблення атлантичної солідарності після обрання президентом США Д. Трампа (2016 р.), що підсилило відчуття нагальності в опрацюванні спільної оборонної політики країн ЄС [14]. Водночас відбулося підсилення розвитку власного ВПК в рамках програми EDITB (англ. The European Defence Industrial Technology Base), яку започатковано в 2013 р. [8, с. 1-4]. Після обрання на другий термін Д. Трампа (2024 р.) позиція США по Україні та Гренландії лише підсилила побоювання щодо надійності США як глобального партнера [4, с. 19-36]. Водночас експерти американської дослідницької організації RAND стверджували у 2021 р., що посилення автономності європейського ВПК підвищує ймовірність світових конфліктів [12]. Станом на сьогодні все виглядає якраз навпаки.

Постановка завдання. Метою статті обрано дослідження деяких економічних і стратегічних ефектів від програми Readiness 2030 для країн ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці 2022 р. НАТО заявило про безпрецедентне збільшення видатків щорічно на 25,8%, що засвідчило радикальні зміни у пріоритетах оборонної політики [11, с. 1344-1355]. Важливою мотивацією для програми Readiness 2030 слугує досягнення стратегічної автономії, коли зовнішня політика країн ЄС стає незалежною як від власного вчорашнього гаранта безпеки – США, так і від Китаю та рф. Радикальні зміни в оборонній політиці ЄС було закріплено у вересні 2025 р. призначенням А. Кубілюса на посаду європейського комісара з питань оборони і космосу.

Переваг від програми Readiness 2030 відразу декілька:

- По-перше, це дозволяє пожвавити інвестиційний процес у високотехнологічних галузях через збільшення видатків на сучасні озброєння, адже такі видатки після завершення «холодної» війни стрімко зменшилися. Приміром, Німеччина витрачала на озброєння не більше 0,3% від ВВП [10, с. 34-39). У 2019 р. частка військового обладнання у видатках на оборону становила лише 13% порівняно з 25% у Франції. У 2022-2023 рр. ситуація змінилася на краще, але Німеччина далі поступається показникам США і Великої Британії.
- По-друге, виникають передумови для запобігання деіндустріалізації багатьох європейських економік. Зі слів президента Єврокомісії У. фон дер Лаєн, «Європа має витрачати на оборону більше, краще і в Європі» [6]. Для цього країнам ЄС дозволено збільшувати видатки на оборону до 1,5% ВВП щорічно до 2028 р., що має залучити у ВПК 650 млрд євро. Програма SAFE (Security Action for Europe) передбачає виділення 150 млрд у вигляді кредитів на спільні проєкти (ці кошти повністю розподілено до кінця 2025 р.). Проєкти SAFE вимагають походження щонайменше 65% матеріалів і комплектуючих з країн ЄС, Європейського економічного простору і, що важливо, України. Європейський інвестиційний банк отримав дозвіл на безпосереднє кредитування військових підпри-

ємств. Також розроблено механізми залучення приватного інвесторів до ВПК.

- По-третє, підвищується ступінь стратегічної автономії, що дозволяє унинути геополітичних маніпуляцій з боку США та підвищити стійкість на випадок конфронтації з країнами «авторитарної осі» (Росія, Китай, Іран).

Радикальний реверс у зовнішній політиці США зразка 2025-2026 рр. після обрання вдруге президентом США Д. Трампа створює серйозні побоювання щодо збереження євроатлантичної солідарності перед зростаючою загрозою з боку авторитарних режимів. Якщо Адміністрація президента США Д. Байдена всіляко наголошувала відданість 5-й статті НАТО, а серйозність таких намірів підтвердила суттєвою військовою підтримкою України під час російської агресії (відповідні кошти оцінюються на рівні 120 млрд доларів), то Адміністрація президента США Д. Трампа майже повністю відмовилася від такої підтримки. Що більше, з'явилися ознаки тиску на Україну та європейські країни щодо виконання капітуляційних російських вимог. Все це подавалося у контексті переходу до транзакційної зовнішньої політики, але насправді мало ознаки використання слабкості країн ЄС для вирішення економічних проблем США, а також (не виключено) для отримання персональної вигоди окремих дійових осіб. Зрештою, можливості значного додаткового збільшення обсягів виробництва військової продукції в США досить обмежені, що становить додатковий аргумент на користь всебічного розвитку власного європейського ВПК [10, с. 34-39].

Втім, США залишаються найбільшим світовим виробником військової продукції. Про відставання європейських країн свідчать показники найбільших фірм-виробників військової продукції [13]. За винятком британської BAE Systems, у першій десятці найбільших виробників немає європейських фірм. Італійська Leonardo займає 12-те місце, франко-німецький Airbus – 13-те, французький Thales – 15-те, а німецький Rheinmetall опинився на 20-му місці. У першій десятці домінують американські виробники (6 фірм), а також присутні дві китайські та одна російська фірма. Хоча німецький Rheinmetall упродовж 2023-2024 рр. збільшив власний дохід на 47%, а італійська Leonardo – на 10%, в абсолютному вимірі їхні показники становили лише 12,7% і 21,4% від доходу світового лідера – американської Lockheed Martin Group.

Якщо програма Readiness 2030 створить конкурентоспроможний і незалежний від США оборонний сектор, це матиме не лише вагомий безпосередній економічний ефект, але й сприятливі опосередковані наслідки внаслідок нівелювання геополітичної вразливості до третіх країн. «Біла книга» Readiness 2030 передбачає такі напрями: а) побудова захисту від повного спектра повітряних загроз (крилаті ракети, балістичні та гіперзвукові ракети, літаки та БпЛА); б) виробництво артилерійських систем для нанесення точних ударів великої дальності; в) створення стратегічного запасу боєприпасів і ракет; г) виробництво дронів та протидронних систем; ґ) модернізація мережі наземних коридорів, аеропортів і морських портів для швидкого переміщення військ і військової техніки через території ЄС та країн-партнерів; д) використання штучного інтелекту, розвиток засобів, кібер- та радіоелектронної боротьби; е) опанування засобів забезпечення і захисту критичної інфраструктури.

Підтверджено раніші домовленості в рамках Європейського оборонного агентства (EDA), що 35% від загальної суми закупівель оборонного обладнання має здійснюватися спільно. Це дозволяє досягнути економії від масштабів виробництва, а також полегшити реалізацію складніших високотехнологічних проєктів. Зниженню коштів виробництва має сприяти уніфікація стандартів. У ширшому контексті інноваційність ВПК можна підсилити за допомогою цілеспрямованої промислової політики, що передбачає державну підтримку найбільш перспективних, але коштовних проєктів, які не під силу навіть найбільшим приватним компаніям.

Важко заперечити, що видатки на оборону країн ЄС значно знизилися порівняно з періодом 1960–1970-х років (рис. 1). Примітно, що в 1980-х роках локальне збільшення видатків на оборону в США відбувалося на тлі тривалого зниження таких видатків у країнах ЄС. Подібне спостерігалося у 2000-х роках, коли США здійснювали інтервенцію в Афганістані (2001 р.), а згодом розпочали військові дії в Іраку (2003 р.). З іншого боку, подібне тривале зменшення видатків на оборону притаманне двом мілітаризованим країнам — Південній Кореї і Туреччині, що дозволяє стверджувати зменшення видатків на оборону як глобальний тренд.

Докладніший розгляд видатків на оборону та динаміки ВВП у розрізі декількох груп країн та 4-х часових періодів показує масштаб демілітаризації країн Західної Європи і США (табл. 1). Якщо в 1960-1970-х роках країни Західної Європи витрачали на оборону 3% від ВВП, а США – понад 5,6%, то в період «кінця історії» (за висловом відомого політолога Ф. Фукуями) відповідні показники зменшилися до 1,40 і 2,32% від ВВП. Для США це відбулося попри ведення бойових дій в Афганістані та Іраку. Примітно, що війна в Україні не призвела до зростання видатків на оборону ні в США, ні в країнах Західної і Східної Європи. Виняток становить лише Польща, де оборонний бюджет зріс на третину і перевищив 3% від ВВП, водночас 50% становили видатки на озброєння [10, с. 34-39]. У більшості випадків зміни в динаміці ВВП здаються такими, що збігаються з динамікою видатків на оборону. Приміром, у країнах Західної Європи сповільнення динаміки ВВП з 4,55% у 1960-1979 рр. до 1,96% в 2022-2024 рр. відбулося на тлі зниження видатків на оборону з 3% до 1,4% від ВВП. Подібні зміни неважко помітити для США та інших країн зі значним військовим потенціалом.

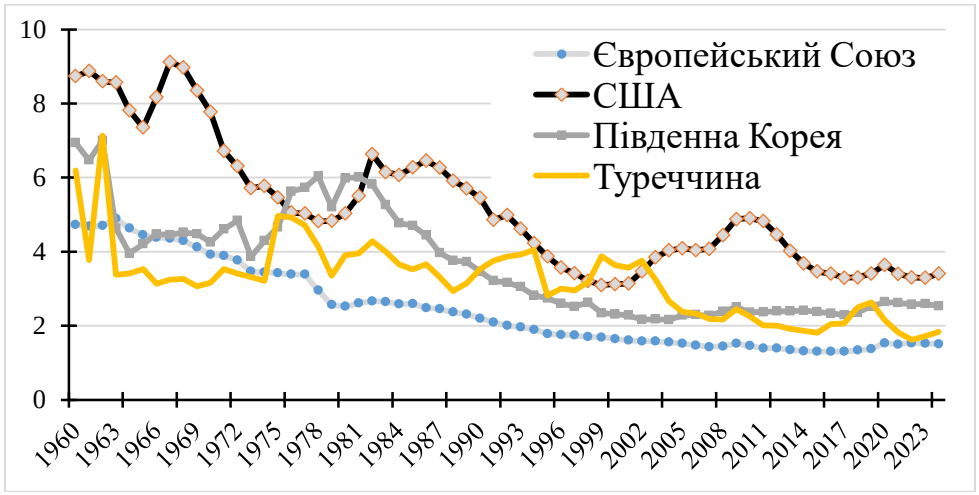

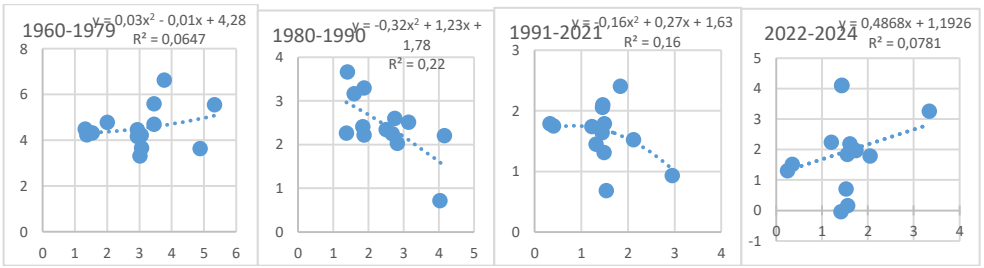
Рис. 1. Видатки на оборону (% від ВВП), 1960–2024 рр.
Джерело: Світовий банк.

Таблиця 1

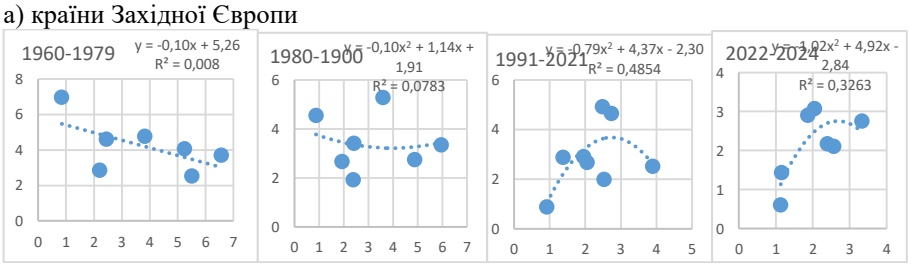
Видатки на оборону (% від ВВП) і динаміка ВВП(%), 1960-2024 рр.

Група країн	1960-1979		1980-1990		1991-2021		2022-2024	
	D/Y	ΔY	D/Y	ΔY	D/Y	ΔY	D/Y	ΔY
Країни Західної Європи	3,01	4,55	2,46	2,65	1,40	1,93	1,40	1,96
США та інші країни	4,05	4,88	3,30	4,10	2,17	2,66	2,07	2,14
у т. ч. США	5,51	3,70	4,87	3,33	2,52	2,50	2,39	2,75
Країни Східної Європи	—	—	—	—	1,72	2,07	2,0	2,01
у т. ч. Польща	—	—	—	—	1,94	3,86	3,19	2,84

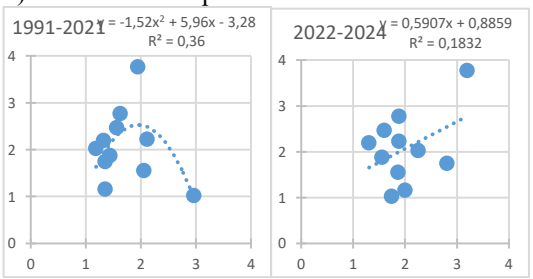
Примітка: D/Y – видатки на оборону; ΔY – темп зростання ВВП.
Джерело: власні розрахунки за даними Світового банку.

а) країни Західної Європи

б) США та інші країни

в) країни Східної Європи

Рис. 2. Вплив видатків на оборону на динаміку ВВП, 1960-2024 рр.
Джерело: власні розрахунки.

Зростання видатків на оборону зразка 2022-2024 рр. виявляє позитивну кореляцію з динамікою ВВП для всіх досліджуваних країн (рис. 2). Для країн Західної Європи виникають подібності з періодом 1960-1970 рр. У наступні 40 років залежність стає переважно негативною для цих країн, тоді як цього немає для США та інших країн. Точніше, в 1991-2021 рр. простежується «поріг» на рівні 2,4% від ВВП, що вище від фактичного показника на рівні 2,16% від ВВП. Для періоду 2022-2024 рр. «порогове» значення видатків на оборону зростає до 2,5% від ВВП, що теж перевищує фактичний показник.

Оцінюючи зв'язок між видатками на оборону і динамікою ВВП, особливістю країн Західної і Східної Європи є відсутність деякого «порогового» значення для періоду 2022-2024 рр. Це означає, що видатки на оборону можна збільшувати практично без обмежень. Кожен відсоток від ВВП видатків на оборону підвищує темп зростання ВВП на 0,48 і 0,59 відсоткових пунктів, відповідно. Немає підтвердження для раніших результатів, що стимулюючий ефект від видатків на оборону після початку російської агресії слабший, ніж до війни [11, с. 1344-1355]. Натомість виразно простежується експансійний вплив видатків на оборону для Польщі, що відповідає іншому дослідженню для цієї країни [9, с. 19-36].

Реалізація програми Readiness 2030 не без власних проблем. Головною з них є розподіл коштів між країнами ЄС, що мають значний виробничий потенціал (Франція, Німеччина, Італія, Іспанія) та меншими країнами європейської «периферії», які змушені купувати зброю за кордоном. Окрім цього, є схильність до збільшення видатків на оборону слабне в міру недостатнього усвідомлення російської загрози. Приміром, в 2024 р. Італія та Іспанія (3-тя і 4-та економіки ЄС) так і не досягли видатків на оборону на рівні 2% від ВВП поряд зі ще 6-ма країнами [10, с. 34-39]. До того ж важко поєднати вимоги досягнення високої інноваційності з орієнтацією на потреби збільшення зайнятості та розвитку «периферійних» регіонів.

Ще одну проблему створює використання коштів Readiness 2030 на закупівлю озброєння в США та інших країнах-виробниках, наприклад у Південній Кореї. Відповідні обмеження можуть сповільнити постачання деяких критично важливих озброєнь, які вже виробляються за кордоном і вкрай потрібні вже сьогодні, а до того власна продукція може бути нижчої якості та дорожчою [10, с. 34-39]. Такі побоювання справді вартують уваги, але зовсім не означають відмови від базових вимог, коли кошти програми Readiness 2030 використовуються для зміцнення європейського ВПК. Можна припустити, що збільшення ємності європейського ринку в поєднанні з можливістю тестування новітніх розробок в Україні дозволяють подолати якісні та кількісні обмеження для європейських виробників військової продукції.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведений аналіз санкційних механізмів зумовлює декілька висновків. По-перше, російський напад на Україну відбувся на тлі стійкої тенденції до зменшення видатків на оборону в європейських країнах, а також у США та інших країнах-союзниках (меншою мірою). За таких умов прийняття програми Readiness 2030, що передбачає збільшення видатків на оборону на 800 млрд євро, здається своєчасним і безальтернативним. По-друге, сприятливі передумови для програми Readiness 2030 створює відновлення прямої залежності між видатками на оборону і динамікою ВВП в 2022-2024 рр., що контрастує з попереднім періодом 1990-2021 рр. Можна сподіватися, що більше фінансування оборонного сектора сприятиме інноваціям у високотехнологічних галузях і дозволить зупинити процес деіндустріалізації європейських економік. По-третє, зміцнення оборонної промисловості європейських країн дозволяє досягти стратегічної автономії на світовій арені, що важливо після тих змін у зовнішній політиці США у зв'язку з приходом до влади Д. Трампа, які відбулися на тлі агресивної політики рф (за підтримки Китаю, Північної Кореї та Ірану).

Успішність програми Readiness 2030 залежить від узгодження механізму спільних закупівель та географічної диверсифікації військової продукції у країнах ЄС, що дозволить отримати економію від обсягів виробництва, а водночас врахувати інтереси менших країн європейської «периферії». Додаткові виклики для програми Readiness 2030 створює недостатнє усвідомлення російської загрози окремими європейськими країнами, як, наприклад, Іспанія, а також дотримання балансу між внутрішнім виробництвом та імпортом військового обладнання зі США чи Південної Кореї. Під час подальших досліджень доречно уточнити величину фіскального мультиплікатора від видатків на оборону в розрізі окремих груп країн, а також відповідний вплив на інвестиції та приватне споживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Auerbach A., Gorodnichenko Y., Murphy D. Local Fiscal Multipliers and Fiscal Spillovers in the United States. *IMF Economic Review*. 2020. Vol. 68. No. 1. P. 195-229. URL: https://doi.org/0.1057/s41308-019-00102-3

2. Canosa J. Supply Chains: an Analysis of Nearshoring and Friendshoring Trends. *Business Law International*. 2024. Vol. 25. No. 2. P. 143-158.

3. Cavoli C. G. Statement of General Christopher G. Cavoli, United States Army, United States European Command. Washington: US House Armed Services Committee, 2024. April 10.

4. Esteban M., de Esperanza C. Introduction: national perspectives on US-China rivalry. Quest for Strategic Autonomy? Europe Grapples with the US - China Rivalry. Madrid: the European Think-tank Network on China (ETNC), 2025. P. 19-36.

5. European Parliament. European Economic Security: Current practices and further development. EP/EXPO/INTA/FWC/2019-01/LOT5/1/C/22. Strasbourg: European Parliament, 2024. 35 p.

6. European Commission. Mission letter, Andrius Kubilius, Commissioner-designate for Defence and Space. Brussels: the European Commission, 2024.

7. Ilzetzki E. Guns and Growth: The Economic Consequences of Defence Buildups. Kiel Report No. 2. Kiel: Kiel Institute for the World Economy, 2025. 62 p.

8. Jaklin D. C. The EU's steps towards more strategic autonomy — The European Defence Action Plan. Focus. 2018. No. 2. P. 1-4.

9. Krajewski P., Pilat K. The comparison of the impact of military and non-miIitary government spending on GDP and consumption in Poland. *Optimum. Economic Studies.* 2023. No. 2(112). P. 19-36. URL: https://doi.org/10.15290/oes.2023. 02.112.02

10. Mejino-Lopez J., Wolff G. B. Boosting the European Defence Industry in a Hostile World. *Intereconomics.* 2025. Vol. 60. No. 1. P. 34-39.

11. Olejnik L. W. Short-run multiplier effects of military expenditures in NATO's Eastern Flank countries in 1999–2021. *Journal of Comparative Economics.* 2023. Vol. 51. P. 1344-1355. URL: https://doi.org/10.1016/j.jce.2023.05.007

12. RAND. European strategic autonomy in defence. Santa Monica, CA; Cambridge, UK: the RAND Corporation, 2021. 72 p.

13. Scarazzato L., Tian N., Da Silva D. L., Liang X., Karim B., Ricard J. G. SIPRI Fact Sheet December 2025. The SIPRI Top 100 Arms Producing and Military Services Companies. 2024. URL: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2025/ 11/28/ FS-SIPRI-Top-100-EMBARGO-1.pdf

14. Šimečka M. European Strategic Autonomy: Distant but Irresistible. Prague: Institute of International Relations, 2016. 9 p.

REFERENCES

1. Auerbach, A., Gorodnichenko, Y. and Murphy D. (2020), Local Fiscal Multipliers and Fiscal Spillovers in the United States, *IMF Economic Review*, vol. 68, no. 1, p. 195-229, available at: https://doi.org/0.1057/s41308-019-00102-3

2. Canosa, J. (2024), Supply Chains: an Analysis of Nearshoring and Friendshoring Trends, *Business Law International*, vol. 25, no. 2, p. 143-158.

3. Cavoli, C. G. (2024), Statement of General Christopher G. Cavoli, United States Army, United States European Command, US House Armed Services Committee, Washington, April 10.

4. Esteban, M. and de Esperanza, C. (2025), Introduction: national perspectives on US-China rivalry. Quest for Strategic Autonomy? Europe Grapples with the US - China Rivalry. the European Think-tank Network on China (ETNC), Madrid, p. 19-36.

5. European Parliament (2024), European economic security: Current practices and further development, EP/EXPO/INTA/FWC/2019-01/LOT5/1/C/22, European Parliament, Strasbourg, 35 p.

6. European Commission, (2024), Mission letter, Andrius Kubilius, Commissioner-designate for Defence and Space, the European Commission, Brussels.

7. Ilzetzki, E. (2025), Guns and Growth: The Economic Consequences of Defence Buildups, Kiel Report, Kiel Institute for the World Economy, Kiel, No. 2, 62 p.

8. Jaklin, D. C. (2018), The EU's steps towards more strategic autonomy – The European Defence Action Plan, *Focus*, No. 2, p. 1-4.

9. Krajewski, P. and Pilat, K. (2023), The comparison of the impact of military and non-miIitary government spending on GDP and consumption in Poland, *Optimum. Economic Studies*, no. 2(112), p. 19-36, available at: https://doi.org/10.15290/oes.2023. 02.112.02

10. Mejino-Lopez, J., and Wolff, G. B. (2025), Boosting the European Defence Industry in a Hostile World, *Intereconomics*, vol. 60, no. 1, p. 34-39.

11. Olejnik, L. W. (2023), Short-run multiplier effects of military expenditures in NATO's Eastern Flank countries in 1999-2021, *Journal of Comparative Economics*, vol. 51, p. 1344-1355, available at: https://doi.org/10.1016/j.jce.2023.05.007

12. RAND, (2021), European strategic autonomy in defence. Santa Monica, CA; Cambridge, UK: the RAND Corporation, 72 p.

13. Scarazzato, L., Tian, N., Da Silva, D. L., Liang, X., Karim, B. and Ricard, J. G. (2024), SIPRI Fact Sheet December 2025. The SIPRI Top 100 Arms Producing and Military Services Companies, available at: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2025/ 11/28/ FS-SIPRI-Top-100-EMBARGO-1.pdf

14. Šimečka, M., (2016), European Strategic Autonomy: Distant but Irresistible, Institute of International Relations, Prague, 9 p.

Стаття надійшла: 15.08.2026
Стаття прийнята: 10.09.2026
Стаття опублікована: 20.10.2026